

Titel: 5. Taxem, [Eriksson] 022-0280

Citation: "5. Taxem, [Eriksson] 022-0280", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_022-shoot-workidacc-1992_0005_022_Eriksson_0280/facsimile.pdf (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

5.

3-5 Taxem.

3 Modulationer.

3.1 För idiolekten T-BW kan två fundamentala modulationsprosodem⁹⁾ (taxem) postuleras: [] och [].

Dessa prosodem och relationen dem emellan bildar relationsfältet:

Denna selektion etablerar en nexi¹⁰⁾. En nexus karakteriseras alltså antingen av [] eller [].

Dessa taxem kallas modulation I (betecknat: []) och modulation II (betecknat: []).

Modulationernas innehåll ([] = avslutande, fastställande; [] = inte-avslutande, frågande, hänvisande framåt på något följande) förklaras ur relationen¹¹⁾.

3.2 Dessa två modulationstaxem reflekteras på följande sätt i den materiella formen:

Modulationsparafonen:

Tonläge I : (betecknat: / [] /), manifesterat genom ett relativt, högt tonläge.

Tonläge II : (betecknat: / [] /), manifesterat genom ett relativt, lågt tonläge.

De olika tonlägena värderas som varianter av dessa båda parafonen.

3.3 Det föreligger participation¹²⁾ mellan de båda modulationerna på det sättet, att [] kan inträda i stället för [], om flera nexus följer på varandra i samma nexi. Jmf. exemplet nedan, hämtat ur "Avh.1:5" blad I: rad.10-12! Perioden (nexin) anges med // // . Uttrycksjunktionerna avgränsas med / / och är delade i stavälcor. För beteckningen av akcenterna hänvisas till §4.

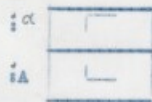
// o ddi o be 'ro: o ju / på: / o på "fals / = o på "fal
o sdo / 'leik o an / om o a o man o jet ha: / o a 'hökt
o a / 'dam / o häll o om o a o ma o jet ha: / = o ha o a läkt
o a / 'dam //

Därmed kan [] aldrig på motsvarande sätt vikariera för []. Härav kan slutas, att [] är extensiv¹³⁾, [] intensiv¹³⁾.

Enkron. Ulenk

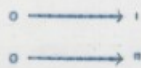
6.

- 3.4 Följande system kan utifrån ovanstående fastställas för idiolekten T-BW:s fundamentaiprocedem¹⁴⁾:

4. Aksenter.

- 4.1 För idiolekten T-BW kan tre fundamentala aksentprocedem¹⁵⁾ (taxem) postuleras: ' , " och o . Dessa procedem och relationen dem emellan bildar relationsfältet:

Dessa selektioner etablerar uttrycksjunktioner¹⁶⁾. En uttrycksjunktion består följaktligen av en huvudstavelse (den selekterade stavelsen), som karakteriseras av ' eller " , plus ett antal bistavelser (de selekterande staveleerna), vilkas karakteristik är o .

Dessa aksenttaxem kallas aksent I (betecknad: '), aksent II (betecknad: ") och aksent III (betecknad: o).

- 4.2 Dessa tre aksenttaxem reflekteras på följande sätt i den materiella formen:

Aksentparafonen:

- Ton I : (betecknad: /' /), manifesterad genom en huvudsakligen stigande ton (huvadton I, betecknad: [°]).
Ton II : (betecknad: /" /), manifesterad genom en huvudsakligen fallande ton (huvadton II, betecknad: [°]).
Ton III : (betecknad: /o /), manifesterad på tre sätt:
a) genom en huvudsakligen fallande ton (biton I, betecknad [°]) i uttrycksjunktionens sista bistavelse, när huvudstavelsen har ton I.
b) genom en huvudsakligen stigande ton (biton II, betecknad [°]) i uttrycksjunktionens sista bistavelse, när huvudstavelsen har ton II.

c) genom en synkretism mellan fallande och stigande biton (biton 0, betecknad [o]) i uttrycksjunktionsens övriga stavelser (alltså övriga stavelser än huvudstavelsen och den sista stavelsen). Det är emellertid att märka, att denna synkretism underretundom kan realiseras i uttrycksjunktionsens sista bistavelse.

4.3 Mellan aksent I och aksent II kan man registrera en synkretism: /' i enstaviga uttrycksjunktionser och i sådana uttrycksjunktionser, som ur funktionell synpunkt måste behandlas som de enstaviga, nämligen de som innehåller som sista stavelse en huvudstavelse, föregången av en eller flera bistavelser (dvs. av typen: EH, EBH, EBH etc.; E= bistavelse, H= huvudstavelse).

Utifrån ett samtal om de svenska och sönderjydska s.k. "ordtonerna", som jag haft med fru Marie Bjerrum (som emellertid t.v. inte vill godta min tolkning) tror jag mig kunna konstatera den skillnaden mellan Åsele-målet och Felsted-målet, att medan den förra har synkretism mellan aksent I och aksent II i enstaviga (och därmed jämställda - se ovan!) uttrycksjunktionser, saknar Felsted-målet denna synkretism.

Detta är en mycket viktig skillnad, emedan Felsted-målet därmed tonalt kommer att ansluta sig till den, vad jag vill kalla, "kinesiska typen", ~~xxxx~~ vilket Åsele-målet däremot inte gör.

4.4 Mellan ' och " föreligger participation¹²⁾ på det sättet, att i under vissa betingelser kan inträda i stället för ", t.ex. /'myc o ħ/ =mycket, men /o för 'myc o ħ/ = för mycket.

På samma sätt kan o under givna betingelser vikariera för både ' och ", t.ex. /'vi:s o ħ/ =viset, subst., men /o på o ħ 'dån vis o ħ/ =på det där viset; /'ĕt o ħ ĕ 'dån o ħ/ =efter det där, men /o ĕt o ħ ĕ 'dån o ħ/ =efter det där.

Man kan därför fastslå, att det föreligger extrem participation, varför systemet av aksenter kan åskådliggöras sålunda:¹⁷⁾

